

Geografia del turisme

Codi: 101607
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2501002 Geografia i Ordenació del territori	OT	3	0
2501002 Geografia i Ordenació del territori	OT	4	0
2502758 Humanitats	OT	3	0
2502758 Humanitats	OT	4	0

Professor/a de contacte

Nom: María Asunción Blanco Romero
Correu electrònic: Asuncion.Blanco@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: Sí
Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Matteo Berzi

Prerequisits

Cap en concret i d'específic. Només tenir una idea general de què passa avui dia arreu pel que fa a àmbits com el turisme i problemàtiques diverses relacionades, recursos culturals més rellevants, què s'hi fa arreu a nivell turístic, actualitat en general, geografia, etc. En altres paraules, tenir una mica de cultura general i seguir mínimament l'actualitat, general i també turística.

Objectius

L'assignatura pretén oferir una breu exposició del que s'entén per Turisme cultural des del punt de vista geogràfic. Això implica, entre altres aspectes, la situació del turisme contemporani i les darreres tendències (i com s'inscriu el turisme cultural en aquestes), les àrees geogràfiques que "aposten" més fort per aquesta opció turística, estratègies de desenvolupament local a través del turisme cultural, la gestió del patrimoni i els recursos culturals, etc. Tanmateix, es pretén que aquestes qüestions, que es desplegaran d'una manera molt més concreta al llarg del semestre, s'exemplifiquin en la mesura del possible, a partir de casos d'estudi propers a l'estudiant (catalans i espanyols). És per això que, malgrat no es necessiti un coneixement acurat de l'activitat turística en general, si convindria que l'estudiant tingués un cert domini pel que fa a coneixements geogràfics -que d'altra banda és aquesta una qüestió del que podríem dir "coneixements generals". Demés, com tothom, qui més qui menys ha fet turisme, de ben segur que podrà aplicar bona part de la seva pròpia experiència personal a aspectes a explicar a l'aula.

Cal dir també que la previsió és que bona gran part dels materials explicats a l'aula estiguin disponibles a la plataforma del Campus Virtual o de Moodle, així com també d'altres que s'hi publicaran a títol complementari (articles de diaris, revistes especialitzades, anuncis de congressos, etc.).

OBJECTIUS

- L'estudiant haurà de ser capaç d'entendre la realitat actual del turisme cultural general i del seu país, i veure com aquest turisme és una activitat en franca expansió, tant a nivell econòmic com de pràctica social.
- L'estudiant haurà de ser capaç de relacionar el concepte de desenvolupament local amb el creixement del turisme cultural, i entendre com aquest hi té un paper cabdal.
- L'estudiant haurà de ser capaç d'entendre els mecanismes més bàsics de la gestió de recursos culturals, la planificació territorial, i els impactes positius i negatius que se'n poden derivar, etc. No se li ha de demanar, però, que acabi sent un expert en el desenvolupament de productes turístics culturals.
- L'estudiant haurà de ser capaç d'inserir els coneixements de l'assignatura a la realitat catalana i espanyola, per ser aquestes dues les més properes.
- L'estudiant haurà de ser capaç de buscar al web i altres fonts informació i dades rellevants (hemeroteques, biblioteques, Internet, etc.) com per configurar una part del seu propi recull de materials, que a més, els servirà com a part de l'avaluació de l'assignatura.
- L'estudiant haurà de ser capaç de sintetitzar la informació i presentar-la adientment, depenent del que se li demani (informe, treball, examen, etc.).

Competències

Geografia i Ordenació del territori

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Dominar les diverses formes d'adquisició i gestió de la informació geogràfica com a instrument d'interpretació territorial i, en especial, dels mapes i de les imatges d'observació de la Terra.
- Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

Humanitats

- Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional.
- Identificar les característiques de l'espai i del territori per a poder gestionar els recursos per al desenvolupament local i territorial.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.

Resultats d'aprenentatge

1. Descriure les principals problemàtiques econòmiques, socials i culturals del món.
2. Descriure les relacions espacials, a diferents escales territorials, de la diversitat física, econòmica, social i cultural dels territoris
3. Distingir els diferents mètodes d'adquisició d'informació geogràfica com a instrument d'interpretació de les variables econòmiques, socials i culturals.
4. Expressar-se eficaçment aplicant els procediments argumentatius i textuals en els textos formals i científics
5. Fer presentacions orals utilitzant un vocabulari i un estil acadèmics adequats
6. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
7. Plantejar problemes relacionats amb l'ordenació dels recursos i del territori.
8. Plantejar problemes sobre la diversitat física, econòmica, social i cultural dels territoris aplicant coneixements de geografia regional.
9. Redactar propostes innovadores
10. Resumir característiques d'un text escrit en funció dels propòsits comunicatius.

Continguts

Els continguts de l'assignatura es divideixen en tres grans blocs, dos que podríem qualificar de més teòrics i un tercer amb un caràcter molt més pràctic. Els blocs són aquests:

- **Relació entre turisme, patrimoni i territori:** marc conceptual i contextual, tipus de recursos i modalitats turístiques, els impactes derivats i la relació del patrimoni i la cultura amb el desenvolupament endogen, etc.
- **Planificació estratègica i territorial:** estratègies de desenvolupament local a través del turisme, gestió de recursos patrimonials, elaboració de productes de turisme cultural, impactes del turisme i mecanismes de correcció, etc.
- **Casos d'estudi:** estudi de casos concrets relacionats amb el turisme urbà i patrimonial, la dinamització d'àrees rurals amb fons europeus, etc.

A) Introducció al turisme.

1. Context turístic. D'on venim i cap a on anem? Del *Gran Tour* al Turisme contemporani.
2. Turisme cultural.

2.1. Algunes qüestions prèvies.

2.2. Per què creix?

2.3. Què és? Algunes definicions.

2.4. Tipologies del turista cultural.

2.5. Tipologies de recursos de turisme cultural.

2.6. Modalitats de turisme cultural.

B.1) Turisme cultural i el seu paper en el desenvolupament local (endogen).

1. Introducció al desenvolupament local.
2. Efectes econòmics del turisme de patrimoni en les economies locals i consideracions sobre aquests efectes.
3. Fortaleses i oportunitats del turisme cultural.
4. Febleses i amenaces del turisme cultural.
5. Dificultats i criteris per desenvolupar productes de turisme cultural.

B.2) Turisme cultural i la planificació estratègica.

1. Què és la Planificació estratègica?
2. Justificacions de la Planificació estratègica.
3. Dificultats de la Planificació estratègica.
4. Fases per a un procés de Planificació estratègica.
5. Exemples de Planificació estratègica (escala local).

B.3) Turisme cultural. Itineraris, rutes i circuits

1. Introducció. Conceptes bàsics.
2. Elaboració d'itineraris. Principals aspectes a considerar.
3. Tipologies d'itineraris. Una possible modelització.
4. Alguns exemples d'itineraris.

C.1) Primer cas d'estudi: Turisme en destinacions urbanes i de patrimoni.

1. Introducció. Conceptes bàsics (riscos, interrogants, reptes, problemes).
2. Impactes del turisme cultural en espais patrimonials.

3. Planificació i gestió patrimonial i turística.
4. Alguns exemples de la inclusió dels recursos patrimonials en plans de gestió nacionals.

C.2) Segon cas d'estudi: Turisme de patrimoni industrial.

1. Introducció.
2. Característiques del turisme de patrimoni industrial.
3. Objectius a assolir.
4. Factors de creixement.
5. Què és el turisme de patrimoni industrial i principals elements d'interès.
6. Dificultats d'expansió del turisme de patrimoni industrial.
7. Alguns exemples a Catalunya.

C.3) Tercer cas d'estudi: Turisme en destinacions d'interior

1. Introducció.
2. Característiques del turisme interior
3. Factors de creixement
4. Diversitat de turismes d'interior
5. Alguns exemples a Espanya

Metodologia

Activitats dirigides: sessions presencials per explicar el temari i per a la revisió a l'aula dels exercicis efectuats al llarg del curs.

Activitats supervisades: revisió dels exercicis proposats com a eina d'avaluació i que estaran disponibles a la plataforma virtual de l'assignatura.

Activitats autònomes: tot allò que caldria fer per compte de l'estudiantat de cara a la preparació de l'assignatura. Inclou la consulta de material divers (articles, informes, etc.) disponible a la plataforma virtual de l'assignatura, així com també de bibliografia especialitzada, tant la més general com la que incidentalment es vagi citant. Val a dir que hauria de quedar clar d'entrada que, com es podrà comprovar, el docent no segueix cap manual de turisme, malgrat haver-n'hi diversos d'excel·lents en el mercat. Es podrà fer servir qualsevol material adequat, com per exemple, articles de diari, de revistes de premsa, etc.

Activitats d'avaluació: especificades a l'apartat corresponent.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Avaluació	20	0,8	
Explicacions del temari	46	1,84	
Tipus: Supervisades			
Revisió d'exercicis	8	0,32	
Tipus: Autònomes			
Treball d'estudi i exercis tutoritzat individualment.	58	2,32	

Avaluació

L'avaluació de l'assignatura es concreta de la següent forma:

- **Una prova escrita.** El pes en la nota final és d'un **50%. Individual i de caràcter obligatori.** S'ha d'obtenir mínim un 5.
- **3 pràctiques** amb un caràcter eminentment pràctic i de qüestions concretes exposades al temari. El seu pes en la nota final és d'un **10%** cadascuna de les dues primeres i d'un **20%** la segona ja que inclourà la pràctica escrita més la seva exposició oral (total: 40%). Aquestes activitats pràctiques tenen un **caràcter optatiu** (però no es podran reavaluar si no s'han presentat).
- El **10%** restant es determinarà en funció de l'**assistència i participació a classe**, que es comptabilitzarà un cop iniciat oficialment el semestre.

Requisits per a l'avaluació (1ª convocatòria):

- Obtenir a la prova escrita una nota mínima equivalent a la meitat de la puntuació màxima possible, per tal de fer promig amb les altres parts de l'avaluació. En cas de no complir aquest requisit, aquesta nota no podrà ser compensada amb una altra de millor i caldrà presentar-se a la reavaluació.
- No hi ha obligació d'una puntuació mínima en les 3 pràctiques i la que s'obtingui serà sumada a les altres per a la nota final de l'assignatura. Això vol dir que poden no fer-se, amb el risc, però, que després la resta de notes no siguin suficients per superar l'assignatura. Cal tenir en compte que l'optativitat de les pràctiques té un "preu": s'han de lliurar dins el període establert (que s'anunciarà amb prou antelació) i quan aquest hagi acabat no seran admeses.

Requisits per a la reavaluació:

- La no realització de la prova escrita comportarà que l'alumnat s'hagi de presentar a la reavaluació. És a dir, malgrat la possibilitat "matemàtica" que l'estudiant aprovi havent lliurat els informes i assistit a totes les sessions d'aula, no serà així sense dita prova.
- En cas que no s'obtingui la nota mínima exigida a la prova escrita, l'estudiant afectat caldrà que es presenti a la reavaluació. La resta de notes es guardaran per a la qualificació final.
- Pel que fa a les pràctiques, només s'acceptarà la reavaluació (o millora de nota) d'una, sempre i quan s'hagi lliurat en el termini establert al llarg del semestre. És a dir, en el cas de les pràctiques, la reavaluació no implica poder lliurar-ne una que abans no s'hagi fet.
- D'altra banda **no** es preveu cap altre mecanisme d'avaluació "alternatiu" (presentació d'un treball, ressenyes de lectures, etc.).
- L'exposició oral no podrà ser reavaluada o recuperada.

Segons normativa de la UAB, per participar en el procés de recuperació s'ha d'haver obtingut una qualificació mínima en la mitjana de l'assignatura. Aquesta qualificació igualarà o superarà el 3,5. (Estas condiciones se adaptan a la normativa sobre la evaluación de la UAB en el l'Article 112 ter. La recuperació http://www.uab.cat/doc/Modificacio_normativa_academica_CG120717).

Consideració de "No Avaluable" (antigament "No presentat"):

D'acord amb la Normativa Acadèmica aprovada, i modificada pel Consell de Govern en data del dia 19 de març de 2015, la consideració de **NO PRESENTAT** es substitueix per la de **NO AVALUABLE** (aquesta etiqueta no es té en compte en l'expedient acadèmic encara que fa córrer convocatòria). També d'acord amb l'article 116 de dita Normativa, quan es consideri que l'estudiant no ha pogut aportar prou evidències d'avaluació en l'acta aquesta assignatura es consignarà com a no avaluable. La guia docent ha d'establir els criteris per assignar un no avaluable. En aquest sentit, la Comissió de Docència de la Facultat de Filosofia i Lletres, reunida el dia 2 de juny de 2015, va decidir no establir què s'entén per a **NO AVALUABLE**, deixant-ho obert al bon criteri del professorat.

Aleshores, per al cas d'aquesta assignatura, la consideració de "No avaluable" s'aplicarà a tot aquell estudiantat que no entregui la prova escrita ni tampoc un mínim de dos de les quatre parts avaluatives.

La còpia o plagi de qualsevol activitat mereixerà la qualificació de suspès i no es podrà recuperar. La còpia o plagi de material, en qualsevol de les activitats, constitueixen un delicte que serà sancionat amb un zero a l'activitat. En cas de reincidència es suspendrà tota l'assignatura. Recordem que es considera "còpia" un

treball que reproduïx tot o granpart del treball d'un/a altre/a company/a. "Plagi"és el fet de presentar tot o part d'un text d'un autor com a propi sense citar les fonts, siguin en paper o en format digital. Veure documentació sobre "plagi" a: http://wuster.uab.es/web_argumenta_obert/unit_20/sot_2_01.html

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
3 Informes	30%	10	0,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
Participació presencial	10%	0	0	4, 5, 6
Presentació oral tercer informe	10%	6	0,24	4, 5, 10
Prova escrita	50%	2	0,08	4, 6

Bibliografia

El professor de l'assignatura no segueix cap manual en concret. Per a informació específica sobre qualsevol tema de l'assignatura, l'estudiant haurà de consultar-ho directament amb ell i se li proporcionarà referències en forma d'article de premsa, de revista acadèmica, web, llibres i manuals de referència, etc.

Al llarg del curs, a cada tema es proporcionarà la bibliografia adequada a través del moodle de l'assignatura.

Atchison, C. & MacLod, N.E. (2002) Leisure and tourism landscapes: social and cultural geographies. Routledge, Londres.

Blanco-Romero, A.; Blázquez-Salom, M.; Cànoves, G. (2018). "Barcelona, Housing Rent Bubble in a Tourist City. Social Responses and Local Policies". Sustainability, 10(6), 2043. DOI: <https://doi.org/10.3390/su10062043>.

Boniface, B. & Cooper, C. (2012) (6th edition) Worldwide destinations. The geography of travel and tourism. Routledge, Londres.

Cànoves, G.; Blanco-Romero, A.; Prats, J.M. i Villarino, M. (eds.). (2017). Turismo de interior en España. Productos y dinámicas territoriales. València: Publicacions de la Universitat de València. Colección de Desarrollo Territorial, número 19.

Crouch, D. (ed) (1999) Leisure/tourism geographies: practices and geographical knowledge. Routledge, Londres.

Gormsen, E. (1997). "The impact of tourism on coastal areas". GeoJournal, 42 (1), p. 39-54.

Hall, C.M. & Page, S.J. (2005) The geography of tourism and recreation: environment, place, and space. Routledge, Abingdon, Oxon; New York.

Ionnides, D. i Debbage, R. (1998). The economic geography of the Tourism industry. Londres: Routledge.

Jurdao, F. (ed) (1992) Los mitos del turismo. Endymion, Madrid.

Mowforth, M. i Munt, I. (2009) (3ª ed) Tourism and sustainability: new tourism in the Third World. Routledge, Londres.

Murray, I. (2012). Geografies del capitalisme balear: poder, metabolisme socioeconòmic i petjada ecològica d'una superpotència turística. Departament de Ciències de la Terra, Universitat de les Illes Balears.

Rullan, O. (2008). "Reconversión y crecimiento de las zonas turísticas. Del fordismo al postfordismo". Troitiño, M.A.; García, J.S. i García, M. (coord.). Destinos turísticos: viejos problemas, ¿nuevas soluciones?. Conca: Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha, p. 587-624.

Sharpley, R. i Telfer, D.J. (ed) (2002) Tourism and development. Concepts and issues. Channel View Publications, Clevedon.

Shaw, G. i Williams, A.M. (2004) Tourism and tourism spaces. SAGE, London.

Urry, J. (1990) The tourist gaze. Sage, London

Vera, F.; López, F.; Marchena, M. I Anton, S. (coord.) (2011). Análisis territorial de turismo y planificación de destinos turísticos. Tirant lo Blanch, Valencia.

Williams, S. (1998) Tourism Geography. Routledge, London